

Kaikki liitetiedot

1 Vakuutusmaksutulo

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksutulo		
Vakuutusmaksutulo, ensivakuutus	4 364	4 464
Vakuutusmaksutulo, jälleenvakuutus	94	95
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	4 458	4 559
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksutulosta	-166	-181
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	4 292	4 378
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-4	-39
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-2	5
Vakuutusmaksuvastuun muutos, netto	-6	-34
Vahinkovakuutustoiminnan vakuutusmaksutuotot yhteensä, netto	4 286	4 344

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksutulo		
Vakuutusmaksutulo, ensivakuutus	644	723
Jälleenvakuutusmaksutulo	3	2
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	647	725
Jälleenvakuuttajien osuus	-6	-5
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	641	720
Sijoitusmaksutulo	475	424
Henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksutulo yhteensä, netto ¹⁾	1 116	1 144
Segmenttien väliset eliminoinnit	-32	-
Konserni yhteensä	5 375	5 522

1) Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä 4, "Vakuutus- ja sijoitusmaksujen velkojen muutos".

Henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksutulon jakautuminen

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksutulo		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	144	146
Vakuutusmaksutulo sijoitussidonnaisista vakuutusmaksuista	498	575
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	2	2
Yhteensä	644	723
Jälleenvakuutusmaksutulo	3	2
Sijoitusmaksutulo		
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	0	30
Maksutulo sijoitussidonnaisista sopimuksista	475	394
Yhteensä	475	424
Vakuutus- ja sijoitusmaksutulo yhteensä	1 122	1 149

Jälleenvakuuttajien osuus	-6	-5
Vakuutusmaksutulo yhteensä	1 116	1 144
Kerta- ja jatkuvat vakuutusmaksut ensivakuutuksesta		
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutus sopimukset	277	287
Kertamaksut, vakuutus sopimukset	367	436
Kertamaksut, sijoitus sopimukset	475	424
Yhteensä	1 119	1 147

2 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	-7	-4
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	9	18
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	177	191
Arvon alentumistappiot	-15	10
Voitot/tappiot	-11	-5
Osakkeet		
Voitot/tappiot	45	121
Arvon alentumistappiot	-16	-11
Osinkotuotot	40	47
Yhteensä	221	353
Yhteensä rahoitusvaroista	223	366
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	0	-1
Muut	1	0
Yhteensä muista varoista	1	-1
Kulut muista kuin rahoitusveloista	-6	-4
Diskonttauksen purkuvaikutus	-28	-38
Palkkiokulut		
Omaisuuksien hoito	-17	-19
Vahinkovakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	173	304

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 12 milj. euroa (83) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Henkivakuutustoiminta

Milj.e	2016	2015
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	-9	-90
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	1	1
Voitot/tappiot	-3	1
Yhteensä	-3	2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	50	58
Voitot/tappiot	4	-40
Osakkeet		
Voitot/tappiot	198	219
Osinkotuotot	32	22
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	0	1
Muut rahoitusvarat		
Voitot/tappiot	-8	-21
Yhteensä	276	239
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	4	3
Voitot/tappiot	6	27
Yhteensä	10	30
Myytavissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	102	96
Voitot/tappiot	30	48
Osakkeet		
Voitot/tappiot	101	192
Arvon alentumistappiot	-15	-19
Osinkotuotot	122	108
Yhteensä	340	423
Yhteensä rahoitusvaroista	614	604
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	3	2
Muut	6	13
Yhteensä muista varoista	9	15
Palkkiotuotot, netto		
Omaisuu denhoito	-15	-17
Palkkiotuotot	26	29
Yhteensä	11	13
Henkivakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	634	632

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 106 milj. euroa (259) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	12	7
Lainoista ja muista saamisista	-5	9
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	34	28
Voitot/tappiot	10	15
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-26	13
Arvonalentumistappiot	-1	0
Osinkotuotot	12	5
Yhteensä	29	60
Omistusyhteisön sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	36	76
Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät -27 milj. euroa (12) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.		
Segmenttien väliset eliminoinnit	-16	-14
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	827	998

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistösijoitusten vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista. Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa omassa pääomassa. Käyvän arvon rahaston muutokset on eritelty oman pääoman muutoslaskelmassa. Vahinkovakuutustoiminnassa eläkemutoisten korvausten diskonttauksen purkuvaikutus on omana eräänään. Eläkemutoisten korvausten vastuu lasketaan käytössä olevien vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti siten, että oletettu inflaatio ja kuolevuus on huomioitu. Lisäksi vastuuta diskontattaessa on otettu huomioon sijoitustoiminnan oletettu nettotuotto. Diskonttauksen asteittaisen purkamisen seurauksena syntyvien eläkemutoisten korvauskulujen lisäyksen kattamiseksi kohdistetaan eläkemutoisiin korvauksiin laskennallinen sijoitustoiminnan nettotuotto.

3 Korvauskulut

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016			2015		
	Brutto	Jälleenva- kuuttajien osuus	Netto	Brutto	Jälleenva- kuuttajien osuus	Netto
Vahinkovakuutus						
Tilikaudella sattuneiden vahinkojen korvauskulut						
Maksetut korvaukset	-1 643	11	-1 633	-1 607	17	-1 590
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	-666	40	-626	-691	20	-672
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	-557	11	-546	-574	12	-562
Korvausten selvittelykulut	1	-	1	-1	-	-1
Eläkemutoisten korvausten korvausvastuun muutos	-8	-	-8	-8	-	-8
Tilikaudella sattuneiden vahinkojen korvauskulut yhteensä	-2 873	62	-2 811	-2 881	48	-2 833

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut						
Maksetut korvaukset	-1 055	56	-999	-1 011	45	-966
Eläkemutoiset korvaukset	-124	0	-124	-204	0	-204
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	588	-20	568	635	-26	609
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	721	-33	688	516	-16	500
Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut yhteensä	130	3	133	-64	3	-61
Maksetut korvaukset						
Maksetut korvaukset	-2 698	67	-2 632	-2 618	61	-2 557
Maksetut eläkemutoiset korvaukset	-132	-	-132	-132	-	-132
Korvausportfolio	1	7	8	16	-	-
Maksetut korvaukset yhteensä	-2 828	73	-2 755	-2 734	61	-2 689
Korvausvastuun muutos						
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	-78	20	-57	-56	-6	-62
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	119	-22	97	-127	-4	-131
Eläkemutoisten korvausten korvausvastuun muutos	44	-	44	-11	0	-11
Korvausten selvittelykulut	1	-	1	-1	-	-1
Korvausvastuun muutos yhteensä	87	-2	85	-195	-10	-205
Vahinkovakuutustoiminnan korvauskulut yhteensä	-2 741	71	-2 670	2 929	51	-2 894

Eläkemutoisten korvausten vastuvelka arvostetaan yleisten vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Huomioon otetaan odotettu inflaatio sekä kuolevuus. Vastaiset eläkesuoritukset diskontataan korolla, joka vastaa odotettavissa olevia sijoitustuottoja. Eläkemutoisten korvausten diskonttauksen purkautumisen johdosta vakuutustekniseen tulokseen lisätään vastaava sijoitustuotto. Suomen vahinkovakuutuksen piiriin kuuluvien tuntemattomien eläkevahinkojen korvausvastuu diskontataan. Vuonna 2016 korvausvastuu oli 277 milj. euroa (261). Diskonttaamaton määrä oli 367 milj. euroa (351). Valuuttakurssimuutokset lisäsivät diskontattua korvausvastuuta noin 10 milj. euroa. Todellista nousua oli 9 milj. euroa.

Eläkemutoisten korvausten vastuvelkaa laskettaessa käytetyt korkokannat maittain (%)

	2016	2015
Ruotsi	1,65%	2,01%
Suomi	1,50%	1,50%
Tanska	0,72%	1,71%

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Vakuutus sopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-43	-47	2	2	-41	-45
Muut vakuutukset	0	0	0	0	0	-1
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-205	-183	2	14	-203	-170
Yhteensä	-248	-231	4	16	-244	-215
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-425	-397	92	-19	-334	-417
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-18	-15	-19	-21	-37	-36
Yhteensä	-443	-412	73	-40	-370	-453
Jälleenvakuutus	-1	0	0	0	0	-1

Vakuutusopimukset yhteensä	-692	-644	77	-25	-615	-668
Jälleenvakuuttajien osuus	3	3	0	0	3	3
Vakuutusopimukset yhteensä	-689	-641	77	-25	-612	-666
Sijoitusopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	0	0	-	-	0	0
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-355	-358	-	-	-355	-358
Sijoitusopimukset yhteensä	-355	-358	-	-	-355	-358
Henkivakuutustoiminnan korvauskulut yhteensä	-1 044	-999	77	-25	-967	-1 023

Maksetut korvaukset korvauslajeittain

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-7	-8
Kuolemantapauskorvaukset	-21	-19
Säästösummien takaisinmaksut	-6	-10
Muut	-10	-10
Yhteensä	-44	-48
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-149	-132
Kuolemantapauskorvaukset	-45	-41
Säästösummien takaisinmaksut	-10	-10
Yhteensä	-205	-183
Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-415	-386
Takaisinostot	-2	-6
Kuolemantapauskorvaukset	-9	-5
Yhteensä	-425	-397
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-4	-1
Takaisinostot	-10	-11
Kuolemantapauskorvaukset	-4	-3
Yhteensä	-18	-15
Jälleenvakuutusopimukset	-1	0
Vakuutusopimukset yhteensä, brutto	-692	-644
Jälleenvakuuttajien osuus	3	3
Vakuutusopimukset yhteensä, netto	-689	-641
Sijoitusopimukset		
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-372	-375
Säästösummien takaisinmaksut	17	17
Yhteensä	-355	-358
Sijoitusopimukset yhteensä, brutto	-355	-358

Maksetut korvaukset, brutto	-1 047	-1001
Maksetut korvaukset, netto	-1044	-999
Segmenttien väliset eliminoinnit	10	-
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	-3 627	-3 917

4 Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-4	-39
Jälleenvakuuttajien osuus	-2	5
Vahinkovakuutustoiminnan vakuutusmaksuvastuun muutos, netto	-6	-34

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	23	15
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-252	-292
Yhteensä	-228	-278
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	67	94
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-116	-143
Yhteensä	-49	-49
Vakuutusopimukset yhteensä	-277	-327
Sijoitussopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	10	-33
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-198	-102
Sijoitussopimukset yhteensä	-188	-135
Henkivakuutustoiminnan vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos yhteensä	-465	-462
Segmenttien väliset eliminoinnit	24	-5
Konserni yhteensä	-448	-502

5 Henkilöstökulut

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-368	-373

Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-6	-17
Eläkekulut		
- maksupohjaiset järjestelyt	-66	213
- etuuspohjaiset järjestelyt (liitetieto 31)	5	-137
Muut henkilösivukulut	-76	-57
Vahinkovakuutustoiminnan henkilöstökulut yhteensä	-512	-371

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-36	-35
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-1	-4
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-6	-6
Muut henkilösivukulut	-3	-3
Henkivakuutustoiminnan henkilöstökulut yhteensä	-46	-47

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-9	-8
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-4	-8
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-2	-2
Muut henkilösivukulut	-1	-1
Omistusyhteisön henkilöstökulut yhteensä	-16	-20

Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	-574	-438

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 36 Kannustinjärjestelmät.

6 Liiketoiminnan muut kulut

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Tietohallintokulut	-103	-114
Muut henkilöstökulut	-14	-15
Markkinointikulut	-38	-38
Poistot	-12	-9
Vuokrat	-46	-45
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos	-10	-5
Ensivakuutuksen palkkiot	-163	-167
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	12	14
Muut	-98	-98
Vahinkovakuutustoiminnan liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-472	-477

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Tietohallintokulut	-18	-17
Muut henkilöstökulut	-2	-2
Markkinointikulut	-4	-4

Poistot	-2	-2
Vuokrat	-4	-4
Ensivakuutuksen palkkiot	-8	-9
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-1	-1
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	2	1
Muut	-42	-38
Henkivakuutustoiminnan liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-78	-74

Vahinko- ja henkivakuutustoiminnan erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Tietohallintokulut	-1	-1
Markkinointikulut	-1	-1
Vuokrat	-1	-1
Muut	-15	-9
Omistusyhteisön liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-18	-12
Omistusyhteisön erä Muut muodostuu mm. konsulttipalkkioista sekä vuokra- ja muista hallintokuluista.		
Segmenttien väliset eliminoinnit	16	17
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	-551	-545

7 Vahinkovakuutustoiminnan tulosanalyysi

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksutuotot	4 286	4 344
Korvauskulut	-2 905	-3 143
Liikekulut	-713	-566
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	-7	-1
Vakuutustoimintaan kohdistettu sijoitustoiminnan nettotuotto	-3	23
Vakuutustekninen kate	658	657
Sijoitustoiminnan nettotuotto	188	325
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	-26	-60
Muut tuotot ja kulut	63	38
Liikevoitto	883	960

Erittely tuloslaskelmaeriin sisältyvistä toimintokohtaisista liikekuluista

Milj. e	2016	2015
Korvausten hoitokulut (korvauskulut)	-235	-249
Vakuutusten hankintamenot (liikekulut)	-490	-497
Vakuutustoiminnan hallintokulut (liikekulut)	-226	-78
Muuhun vakuutustekniseen toimintaan liittyvät hallintokulut (muut vakuutustekniset kulut)	-33	-71
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)	-17	-19
Yhteensä	-1 002	-914

8 Vahinkovakuutustoiminnan vakuutuslajiryhmäkohtainen tulos

Milj. e	Tapaturma ja sairaus	Moottoriajoneuvovastuu	Moottoriajoneuvot, muut luokat	Meri, lento ja tavarankuljetus	Palo- ja muu omaisuusvahinko	Vastuu	Luotto ja takaus
Vakuutusmaksutulo vakuutussopimuksista yhteensä, brutto							
2016	729	615	1 301	119	1 244	198	2
2015	754	635	1 294	125	1 296	202	2
Vakuutusmaksutuotot vakuutussopimuksista yhteensä, brutto							
2016	737	620	1 271	121	1 254	201	2
2015	740	636	1 266	123	1 299	204	2
Korvauskulut, brutto ¹⁾							
2016	-490	-372	-912	-72	-852	-93	-1
2015	-525	-581	-854	-83	-851	-132	-1
Liikekulut, brutto ²⁾							
2016	-129	-134	-191	-20	-197	-32	0
2015	-133	-136	-184	-21	-210	-33	0
Jälleenvakuutustoiminnan tulos							
2016	-4	0	-2	-11	-65	-31	0
2015	-9	-1	-1	-12	-76	-12	-
Vakuutustekninen tulos							
2016	115	114	166	18	139	45	2
2015	73	-83	226	7	162	28	1

Milj. e	Oikeusturva	Muut	Ensivakuutus yhteensä	Jälleenvakuutus	Eliminoinnit	Yhteensä
Vakuutusmaksutulo vakuutussopimuksista yhteensä, brutto						
2016	46	109	4 364	94	-	4 458
2015	45	114	4 465	94	0	4 559
Vakuutusmaksutuotot vakuutussopimuksista yhteensä, brutto						
2016	46	108	4 360	94	-	4 454
2015	44	111	4 424	96	0	4 520
Korvauskulut, brutto ¹⁾						
2016	-29	-72	-2 892	-89	4	-2 976
2015	-27	-99	-3 153	-48	7	-3 194
Liikekulut, brutto ²⁾						
2016	-7	-21	-731	-16	15	-732
2015	-7	-16	-740	-17	135	-622
Jälleenvakuutustoiminnan tulos						
2016	0	-12	-125	40	-	-85
2015	-	-7	-117	6	0	-112
Vakuutustekninen tulos						
2016	10	4	613	28	19	660
2015	9	-10	414	37	142	592

1) Korvauskuluihin kohdistettu toimintokohtaisia liikekuluja 235 milj. euroa (249).

2) Liikekuluihin sisältyy muita vakuutusteknisiä tuottoja 26 milj. euroa (28) ja muita vakuutusteknisiä kuluja 33 milj. euroa (28).

9 Osakekohtainen tulos

Milj. e	2016	2015
Osakekohtainen tulos		

Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	1 650	1 656
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	560	560
Osakekohtainen tulos (EUR/osake)	2,95	2,96

10 Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisiin kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot. Taulukon rahoitusvarat sisältää tase-erät rahoitusvarat, käteiset varat sekä rahoitusvarojen myytävänä olevat omaisuuserät.

Milj. e	Kp-arvo	Korkotuot./ Korkokulut	2016 Voitot/ tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	45	-21	18	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	24	1	0	-	0
Lainat ja muut saamiset	2 689	13	6	-	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat	17 705	298	146	-47	175
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	20 463	290	169	-47	175
RAHOITUSVELAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	81	-	-	-	-
Muut rahoitusvelat	3 766	-52	34		
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	3 847	-52	34		

Milj. e	Kp-arvo	Korkotuot./ Korkokulut	2015 Voitot/ tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	53	-9	-79	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	48	1	2	-	0
Lainat ja muut saamiset	2 129	20	44	-	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat	16 955	295	382	-20	159
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	19 185	307	350	-20	160
RAHOITUSVELAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	63	-	-	-	-

Muut rahoitusvelat	2 312	-59	-8
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	2 375	-59	-8

11 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016 Koneet ja kalusto	2015 Koneet ja kalusto
1.1.		
Hankintameno	65	63
Kertyneet poistot	-47	-46
Kirjanpitoarvo 1.1.	19	16
31.12.		
Hankintameno	65	65
Kertyneet poistot	-46	-47
Kirjanpitoarvo 31.12.	19	19

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016			2015		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	4	8	12	4	8	12
Kertyneet poistot	-1	-7	-8	-1	-7	-7
Kirjanpitoarvo 1.1.	4	1	5	4	1	5
31.12.						
Hankintameno	4	8	12	4	8	12
Kertyneet poistot	-1	-7	-8	-1	-7	-8
Kirjanpitoarvo 31.12.	4	1	4	4	1	5

Omistusyhteisö

Milj. e	2016			2015		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	2	4	6	2	5	7
Kertyneet poistot	-1	-2	-3	-1	-3	-4
Kirjanpitoarvo 1.1.	1	2	3	1	2	3
31.12.						
Hankintameno	2	4	5	2	4	6
Kertyneet poistot	-1	-1	-2	-1	-2	-3
Kirjanpitoarvo 31.12.	1	2	3	1	2	3
Milj. e				2016	2015	
Konserni yhteensä				27	26	

Segmenttien tase-erä koneet ja kalusto sisältää atk-laitteet ja toimistokalusteet.

12 Sijoituskiinteistöt

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
1.1.		
Hankintameno	25	29
Kertyneet poistot	-8	-8
Kertyneet arvonalentumiset	-2	-1
Kirjanpitoarvo 1.1.	15	20
Kirjanpitoarvo 1.1.	15	20
Vähennykset	-	-4
Poistot	-1	-1
Arvonalentumistappiot	0	-1
Valuuttakurssierot	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	14	15
31.12.		
Hankintameno	25	25
Kertyneet poistot	-9	-8
Kertyneet arvonalentumiset	-2	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.	14	15
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	3	2
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	1	1
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	1	1
Yhteensä	2	2
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
Yhteensä	-2	-2
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	22	22

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
1.1.		
Hankintameno	257	247
Kertyneet poistot	-55	-51
Kertyneet arvonalentumiset	-23	-17
Kirjanpitoarvo 1.1.	180	179
Kirjanpitoarvo 1.1.	180	179
Lisäykset	41	27
Vähennykset	-18	-17

Poistot	-3	-4
Arvon alentumistappiot	1	-6
Kirjanpitoarvo 31.12.	201	180
31.12.		
Hankintameno	280	257
Kertyneet poistot	-58	-55
Kertyneet arvonalentumiset	-22	-23
Kirjanpitoarvo 31.12.	201	180
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	20	21
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	9	9
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	13	6
- yli viiden vuoden kuluttua	3	0
Yhteensä	25	14
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-9	-9
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
Yhteensä	-10	-10
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	222	203
Segmenttien väliset eliminoinnit	-4	-4
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	211	191

Konsernin sijoituskiinteistöjen käyvät arvot arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen määrittäminen ja hierarkia on esitetty liitteessä 17. Tämän määrittäksen mukaan sijoituskiinteistöt kuuluvat tasolle 2.

Segmenttien sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

13 Aineettomat hyödykkeet

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016		Yhteensä
	Liikearvo *)	Muut aineettomat hyödykkeet	
1.1.			
Hankintameno	547	24	570
Kertyneet poistot	-	-6	-6
Kirjanpitoarvo 1.1.	547	17	564
31.12.			
Hankintameno	526	23	549
Kertyneet poistot	-	-8	-8
Kirjanpitoarvo 31.12.	526	16	541

2015

Milj. e	Liikearvo *)	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
1.1.			
Hankintameno	535	24	559
Kertyneet poistot	-	-5	-5
Kirjanpitoarvo 1.1.	535	20	554
31.12.			
Hankintameno	547	24	570
Kertyneet poistot	-	-6	-6
Kirjanpitoarvo 31.12.	547	17	564

*) Hankintamenomuutos johtuu valuuttakurssimuutoksista.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016			2015		
	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	153	43	196	153	43	196
Kertyneet poistot	-	-36	-36	-	-36	-36
Kirjanpitoarvo 1.1.	153	7	160	153	7	160
31.12.						
Hankintameno	153	44	197	153	43	196
Kertyneet poistot	-	-38	-38	-	-36	-36
Kirjanpitoarvo 31.12.	153	6	159	153	7	160
Myytävänä olevat omaisuuserät	-89	-	-89			
Kirjanpitoarvo 31.12.	64	6	70			
Milj. e				2016	2015	
Konserni yhteensä				612	724	

Segmenttien muut aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin atk-ohjelmistojen hankinnoista. Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Liikearvon arvonalentumistestaus

Liikearvojen osalta on suoritettu IAS 36 Omaisuuden arvonalentuminen -standardin tarkoittama arvonalentumistestaus. Testauksien perusteella ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Arvonalentumistestausta varten Sampo määrittelee kerrytettävissä olevan rahamäärän käyttöarvoon perustuen niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joille liikearvoa on kohdistettu. Sampo on määritellyt tällaisiksi yksiköiksi If-alakonsernin sekä Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön (jäljempänä Mandatum Life).

Yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttäen diskontattua rahavirtamallia. Malli pohjautuu historiatietojen lisäksi Sammon johdon parhaisiin arvioihin taloudellisista olosuhteista kuten myyntimäärästä, koroista, marginaaleista, pääomarakenteesta sekä tuotto- ja kustannuskehityksestä. Mandatum Lifen osalta käyttöarvomalliin vaikuttaa merkittävästi vastuuvélkojen pitkän aikavälin kehitys, jonka ennustetaan vaikuttavan muun muassa vaadittavaan vakavaraisuuspääomaan ja siten kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Tämän vuoksi myös Mandatum Lifen ennusteperiodi on pidempi eli 10 vuotta. Saadut rahavirrat on diskontattu ennen veroja määritetyllä pääoman painotetulla keskimääräisellä kustannuksella (weighted average cost of capital), joka Ifin osalta on 7,2 % ja Mandatum Lifen osalta 7,6 %. Luvut ovat laskeneet edellisvuodesta johtuen korkojen laskusta pohjoismaisissa valtionobligaatioissa.

Johdon hyväksymät If-konsernin rahavirtoja koskevat ennusteet kattavat vuodet 2017 – 2019. Tämän ajanjakson jälkeiset kassavirrat on ekstrapoloitu käyttäen 2 %:n kasvuvauhtia. Myös Mandatum Lifelle on vuoden 2026 jälkeisille kausille käytetty 2 %:n kasvuvauhtia, jonka molemmissa tapauksissa uskotaan olevan lähellä odotettua inflaatiota.

Mandatum Lifen osalta kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää sen kirjanpitoarvon noin 410 miljoonalla eurolla. Käytetyllä

laskentatekniikalla esimerkiksi noin 2 %:n nousu pääoman painotetussa keskimääräisessä kustannuksessa johtaisi tilanteeseen, jossa kerrytettävissä oleva rahamäärä olisi sama kuin yksikön kirjanpitoarvo.

If-konsernin osalta johto katsoo, että mikään jokseenkin mahdollinen muutos käytettyihin keskeisiin oletuksiin ei saisi aikaan sitä, että yksikköjen kirjanpitoarvot ylittäisivät niiden kerrytettävissä olevat rahamäärät.

14 Sijoitukset osakkuusyrityksissä

Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt osakkuusyritykset 31.12.2016

Milj. e				
Nimi	Kotipaikka	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo ^{*)}	Omistus-osuus %
Nordea Bank Abp	Ruotsi	7 554	9 124	21,25
Topdanmark A/S	Tanska	554	955	45,38
Autovahinkokeskus Oy	Suomi	3		35,54
CAP Group AB	Ruotsi	2		21,98
Svithun Assurans AS	Norja	1		33,00
Contemi Holding AS	Norja	0		28,57
SOS International A/S	Tanska	7		25,20

Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt osakkuusyritykset 31.12.2015

Milj. e				
Nimi	Kotipaikka	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo ^{*)}	Omistus-osuus %
Nordea Bank Abp	Ruotsi	7 305	8 735	21,25
Topdanmark A/S	Tanska	362	827	32,9
Autovahinkokeskus Oy	Suomi	3		35,54
CAP Group AB	Ruotsi	2		21,98
Urzus Group AS	Norja	1		28,57
Svithun Assurans AS	Norja	1		33,00
Watercircles Skandinavia AS	Norja	3		35,75
Contemi Holding AS	Norja	1		28,57

^{*)} Julkisen hintanoteerauksen mukainen arvo

Muutokset sijoituksissa osakkuusyrityksiin

Milj. e	2016			2015		
	Nordea	Muut osakkuus-yritykset	Yhteensä	Nordea	Muut osakkuus-yritykset	Yhteensä
Osuudet 1.1.	7 305	374	7 679	7 065	382	7 447
Osuus kauden tuloksesta	773	65	837	751	42	793
Lisäykset	-	205	205	-	1	1
Vähennykset	-551	-5	-555	-533	-1	-534
Muutokset osakkuusyrityksen omassa pääomassa	27	-86	-59	23	-51	-28
Muuntoerot	-	0	0	-	0	0
Osuudet 31.12.	7 554	553	8 107	7 305	374	7 679

Osakkuusyritysten kirjanpitoarvoon sisältyy liikearvoa 1 201 milj. e (1 101), josta Nordean osuus oli 978 milj. e (978).

Sammon omistus Nordeassa

Nordea on kansainvälinen pankki, jolla on johtava asema suuryrityspalveluissa sekä vähittäispankki- ja private banking -toiminnassa. Nordealla on noin 700 konttoria, puhelinpalvelu kaikissa Pohjoismaissa sekä verkkopankki. Konsernilla on myös Pohjoismaiden ja Itämeren alueen laajin jakeluverkosto.

Taloudellinen informaatio Nordeasta

Milj. e	2016	2015
Varat	615 659	646 868
Velat	583 249	615 836
Liikevaihto	9 927	10 140
Muut laajan tuloksen erät	165	13
Laaja tulos	3 766	3 675
Osakkuusyritykseltä tilikaudella saadut osingot	551	533

Sammon osuus Nordean tuloksesta

Milj. e	2016	2015
Osuus Nordean tilikauden tuloksesta	800	778
Poisto asiakassuhteista	-35	-35
Laskennallisen veron muutos	8	8
Osuus osakkuusyrityksen voitosta	773	751

15 Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimuksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista. Omistusyhteisösegmentti sisältää lisäksi sijoitukset tytäryhtiöosakkeisiin.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Vahinko- ja henkivakuutustoiminnassa on tilikaudella sovellettu käyvän arvon suojausta.

Milj. e	2016	2015
Vahinkovakuutustoiminta		
Johdannaissopimukset	14	21
Lainat ja muut saamiset	84	108
Myytävissä olevat rahoitusvarat	11 569	10 437
Vahinkovakuutustoiminta yhteensä	11 667	10 566
Henkivakuutustoiminta		
Johdannaissopimukset	13	11
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	24	48
Lainat ja muut saamiset	20	24
Myytävissä olevat rahoitusvarat	5 612	5 956
Yhteensä	5 670	6 039
Myytävänä olevat rahoitusvarat	-210	-
Henkivakuutustoiminta yhteensä	5 459	6 039
Omistusyhteisö		
Johdannaissopimukset	18	21
Lainat ja muut saamiset	0	1
Myytävissä olevat rahoitusvarat	814	852
Sijoitukset tytäryhtiöissä	2 370	2 370
Omistusyhteisö yhteensä	3 201	3 243

Segmenttien väliset eliminoinnit	-2 659	-2 659
Konserni yhteensä	17 668	17 189

Vahinkovakuutustoiminta

Johdannaissopimukset

Milj. e	2016			2015		
	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	67	0	4	2 069	0	2
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	3 148	13	63	2 777	19	15
Valuuttaoptiot, ostetut ja myytyt	30	0	0	101	1	0
Valuuttajohdannaiset yhteensä	3 178	13	63	2 878	21	15
Osakejohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Osake- ja osakeindeksiopiot	0	1	-	-	-	-
Vahinkovakuutuksen johdannaissopimukset yhteensä	3 245	14	67	4 948	21	17

Muut rahoitusvarat

Milj. e	2016	2015
Lainat ja muut saamiset		
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	1
Muut	83	108
Lainat ja muut saamiset yhteensä	84	108
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	1 246	1 392
Pankkien liikkeeseen laskemat	3 407	3 120
Muut saamistodistukset	5 370	4 404
Saamistodistukset yhteensä	10 022	8 916
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 524	1 497
Muut	23	25
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1 547	1 522
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	11 569	10 437

Vahinkovakuutustoiminnan myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 227 milj. euroa (197).

Vahinkovakuutustoiminnan rahoitusvarat yhteensä	11 667	10 566
--	---------------	---------------

Henkivakuutustoiminta

Johdannaissopimukset

2016

2015

Milj. e	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	144	1	0	4 618	0	1
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	643	-	0
Yhteensä	144	1	0	5 261	0	2
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	1 691	10	11	1 633	8	22
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myydyt	63	0	0	156	1	1
Valuuttajohdannaiset yhteensä	1 754	10	11	1 789	9	22
Henkivakuutuksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	1 898	10	11	7 050	9	24
Suojaavat johdannaissopimukset						
Käypää arvoa suojaavat						
Valuuttatermiinit	534	2	0	602	2	9
Käypää arvoa suojaavat yhteensä	534	2	0	602	2	9
Henkivakuutuksen suojaavat johdannaissopimukset yhteensä	534	2	0	602	2	9
Henkivakuutuksen johdannaissopimukset yhteensä	2 432	13	11	7 651	11	33

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osaa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojaussuhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementti. Käyvän arvon suojausiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotulos oli 19 (-69) milj. euroa. Suojattavasta riskistä johtuva nettotulos myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta oli -19 (68) milj. euroa.

Muut rahoitusvarat

Milj. e	2016	2015
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	15	13
Pankkien liikkeeseen laskemat	7	10
Muut saamistodistukset	0	23
Saamistodistukset yhteensä	22	47
Listatut osakkeet ja osuudet	2	2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat yhteensä	24	48
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	20	24
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	19	30
Pankkien liikkeeseen laskemat	563	488
Muut saamistodistukset	2 523	2 896
Saamistodistukset yhteensä	3 105	3 414

Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 727	1 669
Muut	779	873
Osakkeet ja osuudet yhteensä	2 507	2 542
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	5 612	5 956

Henkivakuutustoiminnan myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 15 milj. euroa (19).

Henkivakuutustoiminnan rahoitusvarat yhteensä	5 670	6 039
Myytävänä olevat rahoitusvarat	-210	-
Henkivakuutustoiminta yhteensä	5 459	6 039

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 2 925 milj. euroa (3 334) ja rahamarkkinasijoituksia 180 milj. euroa (95).

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 913 miljoonaa (831) on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 727 milj. euroa (768).

Omistusyhteisö

Johdannaissopimukset

Milj. e	Kohde-et. nimell.arvo	2016		Kohde-et. nimell.arvo	2015	
		Käypä arvo Saamiset	Velat		Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	523	12	-	800	10	-
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	478	4	1	74	1	2
Osakejohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Osake- ja osakeindeksioptiot	9	2	3	60	10	10
Omistusyhteisön johdannaissopimukset yhteensä	1 010	18	3	933	21	12

Muut rahoitusvarat

Milj. e	2016	2015
Lainat ja muut saamiset		
Talletukset	0	1
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Pankkien liikkeeselaskemat	250	196
Muut saamistodistukset	415	407
Saamistodistukset yhteensä	666	603
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	129	228

Muut	20	20
Osakkeet ja osuudet yhteensä	148	248
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	814	852
Omistusyhteisön myytävissä olevat arvopaperit eivät sisällä arvonalentumistappioita.		
Sijoitukset tytäryhtiöissä	2 370	2 370
Omistusyhteisön rahoitusvarat yhteensä	3 201	3 243
Segmenttien väliset eliminoinnit	-2 659	-2 659
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	17 668	17 189

16 Käyvät arvot

Milj. e	2016		2015	
	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo
Konsernin rahoitusvarat				
Rahoitusvarat	17 880	17 879	17 192	17 189
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 427	3 427	5 847	5 847
Muut varat	49	49	28	28
Käteiset varat	2 585	2 585	1 997	1 997
Yhteensä	23 941	23 940	25 064	25 060
Konsernin rahoitusvelat				
Rahoitusvelat	3 910	3 847	2 424	2 375
Muut velat	31	31	64	64
Yhteensä	3 941	3 878	2 488	2 439

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin. Myytävänä olevat omaisuuserät sisältyvät lukuihin. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissopimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita arvoja, joissa ei ole mukana siirtyvien korkojen osuutta.

17 Käypien arvojen määrittäminen ja hierarkia

Suurin osa Sampo-konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin

hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista on määritetty arvo muita menetelmiä käyttäen. Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

Luvut sisältävät myös Myytävänä oleviin omaisuuseriin luokitellut rahoitusvarat.

Milj. e	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
RAHOITUSVARAT 31.12.2016				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	12	-	12
Valuuttajohdannaiset	-	30	-	30
Osakejohdannaiset	-	3	-	3
	-	45	-	45
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	2	-	-	2
Saamistodistukset	18	4	0	22
	20	4	0	24
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	664	13	14	692
Saamistodistukset	748	650	27	1 424
Rahastot	2 954	902	154	4 009
Johdannaissopimukset	-	2	-	2
	4 366	1 567	194	6 128
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	2 123	-	48	2 171
Saamistodistukset	9 410	4 036	58	13 504
Rahastot	1 212	60	758	2 030
	12 746	4 096	863	17 705
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	17 132	5 713	1 057	23 902
RAHOITUSVELAT 31.12.2016				
Johdannaissopimukset				
Korkojohdannaiset	-	4	-	4
Valuuttajohdannaiset	-	74	-	74
Osakejohdannaiset	-	3	-	3
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	-	81	-	81
RAHOITUSVARAT 31.12.2015				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	10	-	10
Valuuttajohdannaiset	-	33	-	33
Osakejohdannaiset	-	10	-	10
	-	53	-	53

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Osakkeet ja osuudet	2	-	-	2
Saamistodistukset	18	29	0	47
	20	29	0	48

Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat

Osakkeet ja osuudet	616	7	17	639
Saamistodistukset	751	453	27	1 231
Rahastot	2 720	987	46	3 753
Johdannaissopimukset	-	7	-	7
	4 087	1 454	89	5 630

Myytavissä olevat rahoitusvarat

Osakkeet ja osuudet	2 129	-	46	2 175
Saamistodistukset	9 227	3 327	89	12 643
Rahastot	1 296	39	801	2 136
	12 652	3 366	936	16 954

Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä

16 759 4 901 1 026 22 686

Milj. e

Taso 1

Taso 2

Taso 3

Yhteensä

RAHOITUSVELAT 31.12.2015**Johdannaissopimukset**

Koronvaihtosopimukset	-	4	-	4
Valuuttajohdannaiset	-	48	-	48
Osakejohdannaiset	-	10	-	10

Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä

- 63 - 63

Siirrot tasojen 1 ja 2 välillä

	2016		2015	
	Siirrot tasolta 2 tasolle 1	Siirrot tasolta 1 tasolle 2	Siirrot tasolta 2 tasolle 1	Siirrot tasolta 1 tasolle 2
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Rahoitusmarkkinavälineet	3	4	324	4
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Rahoitusmarkkinavälineet	459	502	339	257

Käypien arvojen herkkyyssanalyysi

Rahoitusvarojen ja -velkojen herkkyyttä valuuttakurssimuutoksille tarkastellaan liiketoiminta-alueittain eri kotivaluuttojen vuoksi. Vahinkovakuutuksessa kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön heikkeneminen kotivaluuttaa (SEK) vastaan lisäisi tulosta 10 (9) milj. euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 8 (3) milj. euroa. Henkivakuutuksessa kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan lisäisi tulosta 12 (23) milj. euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 94 (79) milj. euroa. Omistusyhteisössä kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan ei vaikuttaisi tulokseen, mutta vähentäisi omaa pääomaa 163 (68) milj. euroa.

Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen herkkyyssanalyysi eri markkinariskiskenaarioissa on esitetty alla. Vaikutukset kuvaavat yksittäisessä markkinamuuttujassa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta instrumenttien käypään arvoon 31.12.2016.

Herkkyystarkastelut sisältävät johdannaisspositioiden vaikutukset. Kaikki herkkyyssanalyysit on laskettu ennen veroja.

Sampo Oyj:n velkarahoituksen vaikutusta ei ole sisällytetty laskelmiin.

	Korko		Osake	Muut sijoitukset
	1 % tasoliike alas	1 % tasoliike ylös	20 % alas	20 % alas
Vaikutus tulokseen	0	-2	0	0
Vaikutus suoraan omaan pääomaan	255	-239	-670	-195
Kokonaisvaikutus	256	-241	-670	-195

18 Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen muutokset

Milj. e	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/ tappiot rahoitus- varoista 31.12.2016
RAHOITUSVARAT 2016								
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	17	-6	-	12	-9	-	14	-4
Saamistodistukset	27	0	-	0	0	-	27	0
Rahastot	46	-3	-	129	-19	-	154	-2
	89	-9	-	142	-29	-	194	-5
Myytävässä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	46	2	-1	6	-4	0	48	-2
Saamistodistukset	90	1	0	213	-246	0	58	0
Rahastot	801	0	-20	174	-198	0	757	-21
	936	4	-22	393	-448	0	863	-22
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	1 026	-5	-22	535	-477	0	1 057	-27

Milj. e	2016		
	Realisoi- tuneet voitot/ tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot yhteensä	-5	-22	-26
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	-6	-22	-27

		Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/ tappiot rahoitus- varoista 31.12.2015
Milj. e	1.1.							
RAHOITUSVARAT 2015								
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								

Osakkeet ja osuudet	16	2	-	3	-4	-	17	1
Saamistodistukset	24	0	-	0	0	3	27	0
Rahastot	57	2	-	11	-23	-	46	2
	96	3	-	14	-27	3	89	3
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	228	14	-2	0	-194	-	46	2
Saamistodistukset	78	9	0	90	-86	-	90	0
Rahastot	748	25	13	174	-159	-	801	7
	1 054	48	10	264	-440	-	936	9
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	1 150	51	10	278	-467	3	1 026	12

Milj. e	Realisoi- tuneet voitot/ tappiot	2015	
		Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot yhteensä	51	6	57
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	6	6	12

19 Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen herkkyysanalyysi

Milj. e	2016		2015	
	Kirjanpito- arvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)	Kirjanpito- arvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)
Rahoitusvarat				
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	48	-10	46	-9
Saamistodistukset	58	-2	89	-2
Rahastot	758	-152	801	-160
Yhteensä	863	-163	936	-171

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Sampo-konserni ei kannu sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta vaikutuksia ei ole esitetty. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi saamistodistusten osalta 2 milj. euron (2) ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan alentuminen 162 milj. euron (169) arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulosvaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 1,4 prosenttia (1,5).

20 Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		

Valtioiden liikkeeseenlaskemat	68	49
Muut saamistodistukset	1 358	1 199
Yhteensä	1 426	1 248
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	4 388	4 328
Muut	313	64
Osakkeet ja osuudet yhteensä	4 701	4 392
Lainat ja muut saamiset	330	217
Muut rahoitusvarat	2	7
Yhteensä	6 460	5 865
Myytävänä olevat omaisuuserät	-2 992	-
Henkivakuutustoiminnan sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä	3 468	5 865
Segmenttien väliset eliminoinnit	-41	-18
Konserni yhteensä	3 427	5 847

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 3 813 milj. euroa (3 645) ja saamistodistusten 1 437 milj. eur (1 305).

21 Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2016 aikana

Milj. e	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Muuntoerot	31.12.
Laskennalliset verosaamiset					
Vahvistetut tappiot	15	0	0	0	15
Eläkevelvoitteet	35	-8	1	0	28
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	19	-7	0	1	13
Yhteensä	68	-15	1	1	56
Laskennallisten verojen netotus					-28
Laskennalliset verosaamiset taseessa					27
Laskennalliset verovelat					
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	251	6	0	0	257
Käyvän arvon muutokset	221	-2	48	-2	265
Muut veronalaiset tilapäiset erot	28	4	1	0	33
Yhteensä	500	8	49	-2	555
Laskennallisten verojen netotus					-28
Laskennalliset verovelat taseessa					527

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2015 aikana

Milj. e	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut	Omaan pääomaan kirjatut	Muuntoerot	31.12.
---------	------	----------------------------	-------------------------	------------	--------

		erät		erät	
Laskennalliset verosaamiset					
Vahvistetut tappiot	15	0	-	0	15
Eläkevelvoitteet	85	-50	-3	3	35
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	8	-14	4	-1	-3
Yhteensä	107	-63	0	2	46
Laskennallisten verojen netotus					-12
Laskennalliset verosaamiset taseessa					35
Laskennalliset verovelat					
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	275	-21	-	-3	251
Käyvän arvon muutokset	231	4	-16	2	221
Muut veronalaiset tilapäiset erot	19	12	-25	1	7
Yhteensä	526	-5	-41	0	479
Laskennallisten verojen netotus					-12
Laskennalliset verovelat taseessa					468

Sampo Oyj:ssä on jätetty kirjaamatta laskennallisia verosaamisia käyttämättömistä verotuksellisista tappioista noin 24 milj. euroa. Ensimmäiset tappiot vanhenevat vuonna 2019.

Henkivakuutustoiminnassa on jätetty kirjaamatta laskennallisia verosaamisia käyttämättömistä verotuksellisista tappioista noin 4 milj. euroa.

22 Verot

Milj. e	2016	2015
Tulos ennen veroja	1 871	1 888
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	-374	-378
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-14	-25
Verovapaat tulot	7	2
Vähennyskeltottomat kulut	-4	-2
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	165	168
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	2	0
Verokannan muutokset	0	5
Verot aikaisemmilta tilikausilta	-3	-1
Konsernin verot yhteensä	-221	-232

23 Tulosvaikutteisesti kirjatut laajan tuloksen muut erät

Milj. e	2016	2015
Muut laajan tuloksen erät:		
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi		
Muuntoerot	-80	-35
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Tilikauden voitot/tappiot	302	257
Luokittelun muutoksista johtuvat oikaisut	-66	-353
Eriytetyn Suomi-vakuutuskannan osuus	-11	-10
Osuus osakkuusyritysten muun laajan tuloksen eristä	19	16

Verot	-49	21
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä	115	-103
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä syntyvät vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-6	14
Verot	1	-3
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi yhteensä	-5	11

24 Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot

	2016			2015		
	Ennen veroja	Verovai-kutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Verovai-kutus	Verojen jälkeen
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi						
Muuntoerot	-80	-	-80	-35	-	-35
Myytavissa olevat rahoitusvarat	225	-49	176	-106	21	-85
Osuus osakkuusyhtiöiden muun laajan tuloksen eristä	19	-	19	16	-	16
Yhteensä	164	-49	115	-124	21	-103

25 Muut varat

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Korot	55	54
Saamiset ensivakuutustoiminnasta	1 174	1 132
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	51	38
Kauppahintasaamiset	2	2
Vakuutusten aktivoidut hankintamenot ¹⁾	123	131
Potilasvakuutuksiin liittyvät varat	120	120
Muut	66	62
Vahinkovakuutustoiminnan muut varat yhteensä	1 593	1 541

Muista varoista pitkäaikaisten osuus on 114 milj. euroa (112).

Erä Muut koostuu mm. vuokratalletuksista, palkka- ja matkaennakoista sekä haltuun otetuista vahinkotavaroista.

1) Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos tilikaudella

Milj. e	2016	2015
1.1.	131	138
Nettomuutos tilikauden aikana	-10	-4
Valuuttakurssierot	2	-2
31.12.	123	131

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Korot	26	30
Saamiset vakuutuksenottajilta	8	9
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	0	0

Kauppahintasaamiset	47	21
Johdannaiskaupan vakuudet	18	19
Muut	63	48
Henkivakuutustoiminnan muut varat yhteensä	162	127

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Korot	10	38
Kauppahintasaamiset	0	5
Muut	5	8
Omistusyhteisön muut varat yhteensä	15	51

Erä Muut sisältää mm. omaisuudenhoidon palveluluveloitussuamiset.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-9	-10
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	1 761	1 708

26 Käteiset varat

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Kassa	441	368
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	22	407
Vahinkovakuutustoiminta yhteensä	463	775

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Kassa	682	378
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	-	104
Henkivakuutustoiminta yhteensä	682	482

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Kassa	1 439	739
Konserni yhteensä	2 585	1 997

27 Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista

Vahinkovakuutustoiminta

Vakuutussopimusvelkojen muutos

Milj. e	2016			2015		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Vakuutusmaksuvastuu						
1.1.	2 017	46	1 971	1 999	41	1 958
Valuuttakurssierot	20	1	21	-20	1	-20
Vastuuvelan muutos	4	-2	2	39	5	44
31.12.	2 042	44	1 997	2 017	46	1 971

Milj. e	2016			2015		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
1.1.	7 416	193	7 223	7 185	197	6 988
Ostetut/myydyt vakuutusomistukset	28	-	28	38	-	38
Valuuttakurssierot	-19	1	-20	-1	6	-8
Vastuuvelan muutos	-87	-2	-86	195	-10	205
31.12.	7 338	192	7 146	7 416	193	7 223

Vakuutussopimusvelkojen jakautuminen

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksuvastuu	2 042	2 017
Korvausvastuu	7 338	7 416
Tunnetut vahingot	1 596	1 657
Tuntemattomat vahingot (IBNR)	3 327	3 352
Korvausten hoitokulut	267	269
Eläkemuoitoiset korvaukset	2 148	2 138
Vahinkovakuutustoiminnan velat vakuutussopimuksista yhteensä	9 379	9 433
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	44	46
Korvausvastuu	192	193
Tunnetut vahingot	114	95
Tuntemattomat vahingot (IBNR)	78	98
Yhteensä	236	239

Koska vahinkovakuutustoiminta on alttiina useiden valuuttakurssien vaihtelulle, voi taseen lukujen vertailu eri vuosien välillä olla harhaanjohtavaa.

Korvauskulujen kehitys

Alla olevissa taulukoissa esitetään vahinkomenojen kehityssuunta eri vuosina. Taulukkojen ylemmästä osasta käy ilmi, miten arviot vahinkomenojen kokonaismäärästä per vahinkovuosi muuttuvat vuosittain. Taulukkojen alemmasta osasta käy ilmi, kuinka suuri osuus näistä sisältyy taseeseen. Lisätietoa vahinkovakuutustoiminnan vakuutusveloista löytyy tilinpäätöksen Riskienhallinta-osioista.

Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Arvioidut korvauskulut

Milj. e	< 2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä
Tilinpäätöspäivänä	14 689	2 570	2 696	2 699	2 810	2 893	2 932	2 831	2 814	2 845	2 886	
1 vuoden kuluttua	14 631	2 566	2 653	2 650	2 849	3 007	2 919	2 859	2 807	2 864		
2 vuoden kuluttua	14 543	2 531	2 597	2 622	2 796	3 003	2 935	2 860	2 815			
3 vuoden kuluttua	14 551	2 500	2 570	2 582	2 794	2 991	2 924	2 865				

4 vuoden kuluttua	14 542	2 455	2 547	2 564	2 787	2 963	2 892						
5 vuoden kuluttua	14 449	2 431	2 533	2 541	2 785	2 948							
6 vuoden kuluttua	14 347	2 422	2 514	2 539	2 768								
7 vuoden kuluttua	14 342	2 409	2 520	2 511									
8 vuoden kuluttua	14 352	2 408	2 500										
9 vuoden kuluttua	14 462	2 390											
10 vuoden kuluttua	14 429												
Nykyinen arvio korvauskulujen kokonaismäärästä	14 429	2 390	2 500	2 511	2 768	2 948	2 892	2 865	2 815	2 864	2 886	41 868	
Kokonaan maksetut	11 640	2 177	2 278	2 280	2 506	2 649	2 562	2 477	2 332	2 255	1 640	34 797	
Taseeseen sisältyvä velka	2 788	213	223	231	262	298	330	388	483	609	1 246	7 071	
Edelliseen sisältyy velkaa vahvistetuista eläkkeistä	1 523	82	71	61	77	75	71	81	64	37	8	2 148	
Velka korvausten hoitokuluista												267	
Vahinkovakuutustoiminnan taseeseen sisältyvä kokonaisvelka												7 338	

Korvauskulut jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen

Arvioidut korvauskulut

Milj. e	< 2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä
Tilinpäätöspäivänä	13 663	2 473	2 580	2 586	2 673	2 736	2 737	2 782	2 775	2 799	2 825	
1 vuoden kuluttua	13 589	2 462	2 549	2 554	2 719	2 809	2 722	2 810	2 764	2 814		
2 vuoden kuluttua	13 510	2 436	2 496	2 524	2 677	2 796	2 738	2 812	2 756			
3 vuoden kuluttua	13 480	2 406	2 470	2 498	2 671	2 791	2 738	2 819				
4 vuoden kuluttua	13 489	2 363	2 451	2 481	2 668	2 760	2 711					
5 vuoden kuluttua	13 418	2 340	2 439	2 457	2 665	2 749						
6 vuoden kuluttua	13 332	2 332	2 420	2 455	2 648							
7 vuoden kuluttua	13 333	2 319	2 427	2 431								
8 vuoden kuluttua	13 354	2 318	2 408									
9 vuoden kuluttua	13 454	2 300										
10 vuoden kuluttua	13 417											
Nykyinen arvio korvauskulujen kokonaismäärästä	13 417	2 300	2 408	2 431	2 648	2 749	2 711	2 819	2 756	2 814	2 825	39 877
Kokonaan maksetut	10 676	2 089	2 188	2 204	2 391	2 458	2 390	2 445	2 305	2 223	1 630	32 998
Taseeseen sisältyvä velka	2 741	210	220	227	257	291	321	373	451	591	1 195	6 879
Edelliseen sisältyy velkaa vahvistetuista eläkkeistä	1 523	82	71	61	77	75	71	81	64	37	8	2 148
Velka korvausten hoitokuluista												267
Vahinkovakuutustoiminnan taseeseen sisältyvä kokonaisvelka												7 146

Henkivakuutustoiminta

Muiden kuin sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

Milj. e	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2016	4 979	36	5 014
Maksut	149	0	149
Korvaukset	-469	0	-470
Kuormitustulo	-37	0	-37
Laskuperustekorko	138	0	138
Asiakashyvitykset	5	-	5
Muut	29	-8	21
Yhteensä 31.12.2016	4 794	28	4 821
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät			-210
Henkivakuutustoiminta yhteensä			4 611
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	0	-3
Velka 31.12.2016, netto	4 791	28	4 608

Milj. e	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2015	5 058	4	5 062
Maksut	148	30	178
Korvaukset	-445	0	-445
Kuormitustulo	-38	0	-38
Laskuperustekorko	153	0	153
Asiakashyvitykset	0	-	0
Kannansiirto	17	-	17
Muut	85	1	86
31.12.2015	4 978	36	5 014
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	-	-3
Velka 31.12.2015, netto	4 976	36	5 012

Sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

Milj. e	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2016	4 042	1 817	5 858
Maksut	498	475	973
Korvaukset	-222	-355	-577
Kuormitustulo	-43	-20	-64
Muut	153	97	250
Yhteensä 31.12.2016	4 427	2 013	6 440
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät			-2 992
Henkivakuutustoiminta yhteensä			3 448
1.1.2015	3 599	1 714	5 312
Maksut	575	394	969
Korvaukset	-198	-358	-556
Kuormitustulo	-44	-22	-66
Muut	110	89	200
31.12.2015	4 042	1 817	5 858

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä korkotäydennysten vaikutuksen. Laskelma perustuu erin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy konsernin Riskienhallinta -osiosta.

Milj. e	2016	2015
Vakuutus- ja sijoitussopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen		

voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	2 425	2 516
Korvausvastuu	2 366	2 461
Yhteensä	4 791	4 976
Jälleenvakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	0	1
Korvausvastuu	1	1
Yhteensä	1	2
Vakuutus sopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 426	2 517
Korvausvastuu	2 368	2 462
Yhteensä	4 794	4 978
Sijoitus sopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	28	36
Velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 454	2 552
Korvausvastuu	2 368	2 462
Yhteensä	4 821	5 014
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät	-210	-
Henkivakuutustoiminnan velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	4 611	5 014
Jälleenvakuuttajien osuus		
Korvausvastuu	-3	3

Sijoitus sopimuksissa ei ole korvaus vastuuta.

Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.

Sijoitus sopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 *Vakuutus sopimukset* standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitus sopimukset on arvostettu vakuutus sopimusten tavoin.

Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	13 990	14 447

28 Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitus sopimuksista

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	4 427	4 042
Sijoitussidonnaiset sijoitus sopimukset	2 013	1 817
Yhteensä	6 440	5 858
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät	-2 992	-
Henkivakuutustoiminta yhteensä	3 448	5 858

Segmenttien väliset eliminoinnit	-41	-18
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	3 407	5 841

29 Rahoitusvelat

Segmenttien rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Johdannaissopimukset (liite 15)	67	17
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat		
Euromääräiset lainat	Maturiteetti	Korko
Pääomalaina, 2011 (nimellisarvo 110 milj. e)	30 vuotta	6,00%
Pääomalaina, 2013 (nimellisarvo 90 milj. e)	ikuinen	4,70%
Pääomalaina, 2016 (nimellisarvo 1 500 MSEK)	30 vuotta	3 kk Stibor + 2,25 %
Pääomalaina, 2016 (nimellisarvo 500 MSEK)	30 vuotta	2,42%
Velat, joilla huonompi etuoikeus yhteensä	407	199
Vahinkovakuutustoiminnan rahoitusvelat yhteensä	474	216

Vuoden 2011 pääomalainalle maksetaan ensimmäiseltä 10 vuodelta kiinteää korkoa, jonka jälkeen se muuttuu vaihtuvakorkoiseksi. 2013 liikkeeseen lasketulle uudelle pääomalainalle maksetaan ensimmäiseltä 5,5 vuodelta kiinteää korkoa, jonka jälkeen se muuttuu vaihtuvakorkoiseksi. Koron vaihtumisen yhteydessä voidaan myös suorittaa lainojen takaisinmaksu.

Vuoden 2016 pääomalaina 1 500 milj. Ruotsin kruunua on vaihtuvakorkoinen. 10 vuoden jälkeen lainamarginaali nousee yhdellä prosenttiyksiköllä. Viiden vuoden jälkeen ja siitä eteenpäin erääntyvinä korkopäivinä on oikeus ennenaikaiseen takaisinmaksuun.

Vuoden 2016 pääomalaina 500 milj. Ruotsin kruunua on kiinteäkorkoinen ensimmäiset viisi vuotta. Sen jälkeen laina muuttuu vaihtuvakorkoiseksi, mutta sisältää oikeuden lainan takaisinmaksuun koron vaihtumishetkellä tai milloin tahansa myöhemmin korkojen erääntymispäivinä.

Vuoden 2011 sekä molemmat vuoden 2016 pääomalainat ovat kaikki listattuja Luxemburgin pörssissä.

Lainojen tarkoitus on turvata vakavaraisuutta ja ne sekä niiden ehdot ovat asianmukaisten viranomaisten hyväksymiä. Lainat käytetään solvenssitarkoituksiin.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Johdannaissopimukset (liite 15)	11	33
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	100	100
Henkivakuutustoiminnan rahoitusvelat yhteensä	111	133

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 milj. euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Johdannaissopimukset (liite 15)	3	12
Liikkeeseen lasketut velkakirjat		
Yritystodistukset	671	305
Joukkovelkakirjalainat *)	2 877	1 997
Yhteensä	3 548	2 302
Omistusyhteisön rahoitusvelat yhteensä	3 551	2 314

*) Käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen määrittäminen ja hierarkia on esitetty liitteessä 17. Omistusyhteisön joukkovelkakirjalainat kuuluvat tämän määrittäksen mukaan tasolle 2.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-289	-339
----------------------------------	------	------

Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	3 847	2 375

30 Varaukset

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016
Varaukset 1.1.2016	51
Valuuttakurssierot	-1
Varausten lisäykset	9
Varauksista tilikaudella käytetty määrä	-22
Käyttämättömien varausten peruutukset	-1
Varaukset 31.12.2016	35
Varaukset enintään 1 vuosi	8
Varaukset yli 1 vuosi	27
Yhteensä	35

11 milj. euroa varauksesta koostuu varoista, jotka on tarkoitettu tulevien kustannusten kattamiseen joko jo toteutetuista tai suunnitteilla olevista organisaatiomuutoksista, joita tehokkaiden hallinto- ja korvauskäsittelyprosessien kehitys ja muutokset jakelukanavien rakenteesta aiheuttavat kaikkien liiketoiminta-alueiden osalta. Edellisen lisäksi erä pitää sisällään myös noin 21 milj. euron varauksen mahdollisiin oikeudenkäynteihin ja muihin epävarmoihin velvoitteisiin liittyen.

31 Eläkevelvoitteet

Eläkevelvoitteet

Sammolla on etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä vahinkovakuutustoiminnassa Ruotsissa ja Norjassa.

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuuspohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan eläkevelvoitteet

Milj. e	2016	2015
Eläkevelvoitteen arvioitu laskennallinen nykyarvo, ml. sosiaalikulut	294	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	214	213
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevelvoite	79	90

1.1.2008 lähtien Ruotsin pääasiallinen etuuspohjainen eläkeohjelma on ollut suljettuna vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneille uusille työntekijöille. Vastaava norjalainen eläkeohjelma on puolestaan ollut suljettuna 1.1.2006 alkaen kaikille uusille työntekijöille iästä riippumatta. Toukokuussa 2015 If teki päätöksen, että kaikki vuonna 1958 tai myöhemmin syntyneet norjalaiseen etuuspohjaiseen eläkeohjelmaan kuuluneet työntekijät siirrettiin maksupohjaiseen eläkeohjelmaan tammikuusta 2016 alkaen. Lisäksi yhtiö päätti, että jo olemassaolevat eläkkeensaajat eivät samasta päivämäärästä lähtien enää kuulu ohjelman piiriin, ja että tulevien eläkkeensaajien oikeus ohjelmaan päättyy heidän jättäessään työnsä Ifissä. Muutosten jälkeen kuuluu norjalaiseen eläkeohjelmaan vuodenvaihteen jälkeen vain aktiivihenkilöitä, jotka on palkattu ennen vuotta 2006 ja jotka ovat syntyneet viimeistään vuonna 1957.

Edellä tarkoitetut eläke-etuudet koskevat Ruotsin vanhuus- ja leskeneläkettä. Norjan vanhuus- ja leskeneläke kuuluvat myös etuuksien piiriin samoin kuin sairauseläke 1.7.2016 asti. Eläkeohjelmaan tehdyn lisäyksen johdosta kaikki työntekijät vakuutetaan sairauseläkkeen varalta etuuspohjaisen eläkeohjelman avulla. Yhteistä etuuspohjaisille eläkeohjelmille on, että etuuden piiriin kuuluvat työntekijät ja lesket ovat oikeutettuja takuueläkkeeseen, jonka määrä riippuu työntekijän palvelusajasta sekä eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta eläkkeelle siirtymishetkellä. Mittavin etuus koskee vanhuuseläkettä, millä tarkoitetaan sekä väliaikaista vanhuuseläkettä ennen ennakoitua eläkkeelle siirtymistä sekä elinajasta eläkettä, jota maksetaan ennakoitua eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Ennenajasta eläkettä voi normaalityypisessä 62-vuotiaana Ruotsissa ja 65-vuotiaana Norjassa. Ruotsissa ennenajainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 65 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia vuonna 1955 tai aikaisemmin syntyneitä työntekijöitä, jotka ovat vuonna 2006 solmitun vakuutussektorin kollektiivisopimuksen piirissä. Norjassa ennenajainen eläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia Ifin palveluksessa vuonna 2013 olevia työntekijöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1957 tai aikaisemmin.

Elinajasta eläkkeeseen liittyvä ennakoitu eläkkeelle siirtymisikä on 65 vuotta Ruotsissa ja 67 vuotta Norjassa. Ruotsissa elinajainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 10 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta välillä 0 ja 7,5 ansiotuloperusmäärästä, 65 % palkasta välillä 7,5 ja 20 ansiotuloperusmäärästä sekä 32,5 % välillä 20 ja 30 ansiotuloperusmäärästä. Norjassa elinajainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta 12 ansiotuloperusmäärään asti, yhteenlaskettuna arvioidun lakisääteisen vanhuuseläkkeen kanssa. Vapaakirje- ja eläkemaksuissa ruotsalaisissa ohjelmissa huomioidaan normaalisti muutokset kuluttajahintaindeksissä. Mitään sopimusta ei kuitenkaan ole takaamassa etuuksien arvoa, joten maksettavat eläke-etuudet voivat näin joko nousta tai laskea. Norjalaisissa eläkemaksuissa huomioidaan nousut kuluttajahintaindeksissä 80 - 100 prosenttisesti. Tammikuusta 2016 lähtien annetaan sen sijaan vapaakirje eläkkeelle jäämisen yhteydessä eikä Ifillä täten enää ole vastuuta tai velvollisuuksia liittyen vakuutettujen ohjelmien tuleviin indeksointeihin.

Eläkkeet rahoitetaan ensisijaisesti vakuutuksilla, joissa vakuutuksenantajat määräävät vakuutusmaksun suuruuden ja maksavat eläke-etuudet. Ifin velvoitteet täytetään pääosin vakuutusmaksujen suorittamisella. Mikäli eläkemaksuihin tarkoitetut varat eivät olisikaan riittävät kattamaan taattuja eläke-etuuksia, If voi joutua maksamaan lisävakuutusmaksuja tai takaamaan eläkevelvoitteet jollain muulla tavalla. Vakuutettujen eläkeohjelmien lisäksi Norjassa on myös rahastoimattomia eläkeohjelmia, joissa If on vastuussa juoksevista maksuista.

Jotta vakuutetut eläke-etuudet saadaan katettua, hallitaan vastaavaa pääomaa osana vakuutuksenantajan sijoitussalkkua. Sijoitusomaisuuden ominaispiirteet analysoidaan suhteessa velvoitteiden ominaispiirteisiin. Tästä prosessista käytetään nimeä Asset Liability Management. Uudet ja olemassa olevat omaisuuskategoriat arvioidaan tasaisin väliajoin, jotta omaisuussalkut voidaan hajauttaa ennakoitua riskikorjatun tuoton optimoimiseksi. Mahdollinen ylijäämä, joka syntyy omaisuudenhoidosta, kertyy normaalisti Ifille ja/tai vakuutetulle eikä mitään omaisuusarvon siirtoa tapahdu muulle vakuutusyhteisölle.

Vakuutuksenantajat ja If yhdessä ovat vastuussa eläkeohjelmien valvonnasta, mukaan lukien sijoituspäätökset ja lisäsuoritukset. Eläkeohjelmiin kohdistuu suurelta osin samankaltaiset olennaiset riskit liittyen lopullisten etuuksien määrään, ohjelmien varoihin liittyviin sijoitusriskeihin sekä siihen, että diskonttauskoron valinta vaikuttaa niiden arvoon tilinpäätöksessä.

Eläkevelvoitteet sekä verokaudelle lankeavat eläkekulut lasketaan vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti IAS 19 Eläkevelvoitteet -standardin mukaisesti. Eläkeoikeuksien odotetaan karttuvan tasaisesti työssäoloaikana. Eläkevelvoitteen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin ja laskennassa huomioidaan oletukset kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta ja palkkakehityksestä. Nimellisarvoisena laskettu velka diskontataan nykyarvoon korkokannoilla, jotka perustuvat ekstrapoloituihin tuottokäyriin Ruotsissa ja Norjassa AA- sekä AAA-yritystodistuksiin. Valitussa diskonttokorossa on huomioitu eläkevelvoitteiden duraatio. Järjestelyihin kuuluvien varojen vähentämisen jälkeen kirjataan taseeseen nettovarot tai -velat.

Ohessa olevat taulukot sisältävät muutamia olennaisia oletuksia, eläkekulujen sekä omaisuus- ja velkaerien erittelyjä sekä herkkyysohjelmien, josta käy ilmi velvoitteiden jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus näihin oletuksiin tilinpäätöshetkellä. Norjan vakuutusohjelmien yllämainitut muutokset on huomioitu tilinpäätöksessä 2015 ja näkyvät huomattavana eränä sekä tuloslaskelmalla että varoissa ja velvoitteissa.

Kirjanpitoarvoissa on mukana Ruotsin erityinen palkkavero (24,26 %) ja Norjan vastaava maksu (19,1 %).

Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta maittain

	2016			2015		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Tuloslaskelmaan ja muihin laajan tulokseen eriin kirjattu määrä						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	5	4	9	6	9	15
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	0	-7	-6	0	-156	-156
Nettoeläkevelvoitteen korkokulu	1	1	2	1	3	4
Yhteensä tuloslaskelmalla	7	-2	5	7	-144	-137
Nettoeläkevelvoitteen uudelleenarvostus ennen veroja	8	-2	6	-9	-4	-14
Yhteensä laajassa tuloslaskelmassa	15	-4	11	-2	-148	-150
Taseeseen kirjattu määrä						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulutuksia	206	87	294	196	107	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	166	49	214	156	57	213
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevelvoite	41	39	79	40	49	90

Sijoitusomaisuusjakauma	2016		2015	
	Ruotsi	Norja	Ruotsi	Norja
Rahamarkkinavälineet, taso 1	39%	54%	39%	50%
Rahamarkkinavälineet, taso 2	0%	13%	1%	13%
Osakkeet, taso 1	28%	6%	26%	5%
Osakkeet, taso 3	10%	3%	10%	3%
Kiinteistöt, taso 3	11%	12%	10%	12%
Muut, taso 1	2%	9%	4%	14%
Muut, taso 2	6%	3%	6%	3%
Muut, taso 3	4%	0%	4%	0%

Laskettaessa etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden velvoitteita Ruotsissa ja Norjassa on käytetty seuraavia vakuutusmatemaattisia oletuksia:

	Ruotsi	Ruotsi	Norja	Norja
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Diskonttaus korko	2,75%	3,00%	2,75%	2,50%
Palkkakehitys	2,75%	2,75%	3,00%	3,00%
Hintainflaatio	1,75%	1,75%	2,00%	2,00%
Kuolevuustaulukko	FFFS 2007:31 +1 vuosi	FFFS 2007:31 +1 vuosi	K2013	K2013
Eläkevelvoitteiden keskimääräinen duraatio	22 vuotta	21 vuotta	13 vuotta	14 vuotta
Odotetut kontribuutiot eläkejärjestelmään vuosina 2017 ja 2016	91	10	25	4

Herkkyyshanalyysi jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutuksesta	2016			2015		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Diskonttokorko, +0,50 %	-25	-6	-31	-23	-7	-30
Diskonttokorko, -0,50 %	28	6	35	27	8	35
Palkkakehitys, +0,25 %	8	1	9	8	1	9
Palkkakehitys, -0,25 %	-8	-1	-9	-7	-1	-9
Odotettu elinikä, + 1 vuosi	8	2	10	7	2	10

Milj. e	2016			2015		
	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä
Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman	260	33	294	267	36	303

sosiaalikulunnaksia						
Eläkesijoitusten käypä arvo	214	-	214	213	-	213
Nettovelka taseessa	46	33	79	54	36	90

Erittely taseeseen kirjatun nettovelvoitteen muutoksesta

Milj. e	2016	2015
Eläkevelvoitteet		
Tilikauden alussa	303	664
Tilikauden aikana ansaitut	9	15
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-6	-156
Korkokulut	8	15
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, taloudelliset oletukset	8	4
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, kokemukseen perustuvat oikaisut	2	-14
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-2	-7
Maksetut eläkkeet ja sosiaalikulut	-22	-25
Suoritukset	-7	-194
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet 31.12.	294	303
Eläkesijoitukset		
Tilikauden alussa	213	399
Korkotuotto	6	11
Ero todellisen tuoton ja lasketun korkotuoton välillä	5	4
Maksut	16	26
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-3	-10
Maksetut eläkkeet	-14	-16
Suoritukset	-7	-200
Eläkesijoitukset 31.12.	214	213

Muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet

Konsernissa on muita lyhytaikaisia henkilöstön palkitsemisjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat maa-, liiketoiminta-alue tai yhtiökohtaisesti. Palkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio konsernissa vuodelta 2016 maksettavista tulospalkkioista sosiaalikuluneen on 48 milj. euroa.

32 Muut velat

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Velat ensivakuutustoiminnasta	177	163
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	29	30
Potilasvakuutuksiin liittyvät velat	118	115
Vakuutusmaksuverot	49	49
Verovelat	114	91
Siirtovelat	174	181
Muut	39	39
Vahinkovakuutustoiminnan muut velat yhteensä	700	669

Muista veloista pitkäaikaisten osuus on 96 milj. euroa (108).

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätysvelat sekä velat tapaturmavakuutuksen ja eläke-etuuksien perusteella maksettavista sosiaalikulusta, vakuutusmaksuverot sekä muut siirtovelat.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Korot	7	10
Verot	0	5
Velat ensivakuutustoiminnasta	30	21
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	5	4
Kauppahintavelat	31	61
Saadut vakuudet	2	0
Muut	73	66
Henkivakuutustoiminnan muut velat yhteensä	148	167

Erä Saadut vakuudet sisältää johdannaiskaupasta ja osakelainauksesta syntyvän vakuusvaatimuksen vakuudeksi hyväksyttävät varat.

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiöille.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Korot	25	34
Johdannaiskaupan vakuudet	17	38
Osingonjakovelka	38	35
Muut	16	26
Omistusyhteisön muut velat yhteensä	96	133
Erä Muut sisältää mm. kannustinjärjestelmiin ja suoritepalkkioihin liittyvät varaukset.		
Segmenttien väliset eliminoinnit	-10	-11
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	933	957

33 Ehdolliset velat ja sitoumukset

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Takaukset	4	5
Muut peruuttamattomat sitoumukset	15	15
Yhteensä	19	20

Vakuudeksi annettu omaisuus ja vakuudelliset velat ja sitoumukset

	2016		2015	
Milj. e	Annettu vakuus	Velat/ sitoumukset	Annettu vakuus	Velat/ sitoumukset
Vakuudeksi annettu omaisuus				
Sijoitukset				
- Sijoitusarvopaperit	231	147	242	159
Yhteensä	231	147	242	159
Milj. e	2016	2015		
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus, kirjanpitoarvo				

Sijoitukset	16	0
-------------	----	---

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

Milj. e	2016	2015
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	31	32
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	103	98
yli viiden vuoden kuluttua	45	48
Yhteensä	180	178
Kaudella kuluksi kirjatut ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat		
- vähimmäisvuokrat	-33	-20

If Skadeförsäkring AB:llä on keskinäisesti velvoittava vakuutus Pohjoismaisessa Ydinvakuutuspoolissa, norjalaisessa Naturskadepoolenissa ja hollantilaisessa Terroripoolissa.

Kun Skandia-konsernin vahinkovakuutusliike siirrettiin If-konserniin 1.3.1999, If Skadeförsäkring Holding AB ja If Skadeförsäkring AB asettivat Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) hyväksi takuun. Kyseiset If-konsernin yhtiöt takasivat yhteisvastuullisesti, että Skandia-ryhmän yhtiöille korvataan kaikki sellaiset vaatimukset ja sitoumukset, jotka perustuvat Skandia-konsernista If-konserniin siirrettyyn vahinkovakuutustoimintaan liittyviin takuisiin ja muihin vastaaviin sitoumuksiin.

If Skadeförsäkring Holding AB ja If Skadeförsäkring AB ovat kumpikin solmineet Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) ja Tryg-Baltica Forsikring AS:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan Skandialle ja Tryg-Balticalle korvataan kaikki sellaiset vaatimukset, jotka liittyvät Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) ja Vesta Forsikring AS:n Skandia Marine Insurance Companylle (UK), nyk. Marlon Insurance Company Ltd, antamiin takuisiin, ja joiden edunsaajana on Institute of London Underwriters. Marlon Insurance Company Ltd myytiin vuonna 2007, jolloin ostaja antoi Ifin hyväksi takuun koko määrästä, minkä If mahdollisesti joutuu korvaamaan em. sopimusten perusteella.

If Vahinkovakuutushtiö Oy:llä on voimassa olevia sitoumuksia yksityisille pääomarahastoille 15 milj. euroa, mikä vastaa enimmäissummaa, minkä yhtiö on sitoutunut rahastoihin investoimaan. Pääomakutsut näihin rahastoihin tapahtuvat useamman vuoden aikana, sitä mukaan kun rahastot suorittavat investointeja.

Tiettyjen Sammon kanssa yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien osalta If Skadeförsäkring Holding AB on sitoutunut korvaamaan Sammolle mahdolliset kustannukset, joita järjestelmien omistaja voi Sammolta vaatia.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Sijoitussitoumukset	657	397
IT-hankinnat	2	1
Yhteensä	658	398

Milj. e	2016	2015
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus, kirjanpitoarvo		
Käteinen	18	19

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

Milj. e	2016	2015
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	2	2
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	7	8
yli viiden vuoden kuluessa	6	7
Yhteensä	15	18

Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltynä		
- vähimmäisvuokrat	-4	-4
- edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat	0	0
Vuokratkulut yhteensä	-4	-4

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	1	1
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	4	0
yli viiden vuoden kuluessa	1	-
Yhteensä	6	1

Konsernilla oli vuoden 2016 lopussa vuokralle otettuja tiloja yhteensä 159 160 m² (171 254). Vuokrasopimukset on tehty pääosin 3 - 10 vuodeksi.

34 Oma pääoma

Osakepääoma

Yhtiön osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa oli 560 000 000 osaketta, jotka jakautuivat 558 800 000 A-osakkeeseen sekä 1 200 000 B-osakkeeseen. Yhtiön osakepääomassa 98 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Tilikauden päättyessä konserniyhtiöiden hallussa ei ollut omia osakkeita.

Oman pääoman rahastot ja kertyneet voittovarot

Vararahasto

Vararahasto sisältää yhtiöjärjestyksen mukaisen tai yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta omasta pääomasta siirretyn osuuden.

Sijoitetun vapaan pääoman rahasto

Rahasto sisältää muut oman pääoman luonteiset sijoitukset ja osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

Muut oman pääoman erät

Muut oman pääoman erät sisältävät myytävissä olevien rahoitusvarojen arvomuutokset, rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset sekä muuntoerot.

Muutokset oman pääoman rahastoissa ja kertyneissa voittovaroissa on esitetty konsernin oman pääoman muutoslaskelmalla.

35 Lähipiiritiedot

Johtoon kuuluvat avainhenkilöt

Sampo-konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Sampo Oyj:n hallituksen jäsenet, Sampo-konsernin johtoryhmä sekä yhteisöt, joissa avainhenkilöillä on määräysvalta.

Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio

Milj. e	2016	2015
Lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	9	8
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	2	4
Muut pitkäaikaiset työsuhte-etuudet	14	13
Yhteensä	26	25

Lisäksi tilikaudella 2016 maksettiin myöhentämissäännöksen perusteella entisille johtoon kuuluville avainhenkilöille 66 786 euroa (119 269).

Lyhytaikaiset työsuhte-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhte-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot (kts. liite 36).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiriliiketoimet

Johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ei ole lainoja konserniyhtiöiltä.

Osakkuusyhtiöt

Lähipiirisaamiset ja -velat/osakkuusyhtiö Nordea

Milj. e	2016	2015
Varat	2 500	2 004
Velat	90	102

Konsernin saamiset Nordealta koostuvat pääosin pitkistä joukkovelkakirjasijoituksista sekä talletuksista. Lisäksi konsernilla on useita voimassaolevia johdannaissopimuksia liittyen konsernin sijoitusten ja velkojen riskienhallintaan.

36 Kannustinjärjestelmät

Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2011 I - 2014 I

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2011 I - 2014 I Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määräytymisperusteena olevien bonusyksiköiden määrästä. Ohjelmissa konsernin johtoryhmän jäsenten osalta päätöksen jaettavien bonusyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Ohjelmien piiriin kuului vuoden 2016 lopussa noin 120 henkilöä.

Kannustepalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä sekä vakuutusliikkeen tuotosta (IM) ja riskisopeutetun pääoman tuotosta (RORAC). Yhden laskennallisen kannusteyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskimuutos ohjelmien ehdoissa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 18,37 - 43,38 euroa. Laskennallisen kannusteyksikön arvo on maksimissaan 33,37 - 62,38 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Kaikissa ohjelmissa kannustepalkkio riippuu kahdesta mittarista. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 6 prosenttia tai yli, kannustepalkkion tästä tunnusluvusta riippuva osuus maksetaan kokonaisuudessaan, ja, mikäli tuotto on 4 - 5,99 prosenttia, maksu on puolet täydestä määrästä. Tunnusluvun jäädessä alle 4 prosentin ei vakuutusliikkeen tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan. Lisäksi palkkiossa huomioidaan riskisopeutetun pääoman tuotto. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto + 4 prosenttia, maksetaan tästä tunnusluvusta riippuva osuus kokonaisuudessaan. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto + 2 prosenttia mutta vähemmän kuin riskitön tuotto + 4 prosenttia, maksetaan puolet täydestä määrästä. Mikäli tuotto jää tämän alle, ei riskisopeutetun pääoman tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Kannustepalkkion saajan tulee valtuuttaa Sampo Oyj hankkimaan puolestaan Sammon A-osakkeita 60 prosentilla saamansa kannustepalkkion määrästä verojen ja

vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen. Osakkeet ovat luovutusrajoitusten alaisia kolme vuotta kannustepalkkion maksamisesta. Kannustepalkkiot saatetaan maksaa ennakkoisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättymiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.

	2011 I	2011 I/2	2014 I	2014 I/2
Ehdot hyväksytty *)	14.9.2011	14.9.2011	17.9.2014	17.9.2014
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2013	4 134	100	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2014	2 855	100	4 434	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2015	1 415	70	4 380	62
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2016	0	35	4 211	62
Kausi I päättyy 30 %	Q2-2014	Q2-2015	Q2-2017	Q2-2018
Kausi II päättyy 35 %	Q2-2015	Q2-2016	Q2-2018	Q2-2019
Kausi III päättyy 35 %	Q2-2016	Q2-2017	Q2-2019	Q2-2020
Maksuajankohta I 30 %	9-2014	9-2015	9-2017	9-2018
Maksuajankohta II 35 %	9-2015	9-2016	9-2018	9-2019
Maksuajankohta III 35 %	9-2016	9-2017	9-2019	9-2020
Sammon A-osakkeen kurssi ehtojen hyväksymispäivänä euroa *)	18,10	18,10	37,22	37,22
Lähtökurssi euroa **)	18,37	24,07	38,26	43,38
Lähtökurssi oikaistuna osingolla euroa 31.12.2016	10,07	16,97	34,16	41,23
Sammon A-osakkeen päätöskurssi 31.12.2016	42,59			
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)	0	1	21	0
Velka yhteensä	22			
Raportointikauden kulu yhteensä ml. sivukulut (milj. euroa)	15			

*) Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

**) 10 päivän vaihdolla painotettu kesikurssi hyväksymispäivästä

37 Myytävänä olevat omaisuus- ja niihin liittyvät velkaerät

Lokakuussa 2016 Mandatum Life ilmoitti, ettei se jatka vakuutusten jakelusopimusta Danske Bank Oyj:n kanssa 31.12.2016 jälkeen ja että se käyttää oikeuttaan myydä Danske Bankin kautta hankittu vakuutuskanta Danske Bank A/S:lle. Arvonmäärittäminen kestää arviolta vuoden 2017 kesään. Kannansiirto vaatii toteutuakseen viranomaisten hyväksynnän ja sen arvioidaan toteutuvan aikaisintaan vuoden 2017 lopulla.

Sopimuksen kohteena oleva vakuutuskanta sisältyy pääasiassa "Sijoitussidonnaiset sopimukset" -segmenttiin. Varat ja velat on arvostettu kirjanpitoarvoon. Laskuperustekorollisen vakuutuskannan vaikutus "muut sopimukset" -segmentin sijoitustoiminnan tulokseen arvioidaan olevan vähäinen. Myös "muut sopimukset" -segmenttiin sisältyvä riskiliikkeen tulos muodostuu pääosin muusta kuin sopimuksen kohteena olevasta vakuutuskannasta. Henkivakuutustoiminnan kustannusliikkeen tulokseen vakuutuskannan siirtymisellä odotetaan olevan merkittävä tulosta heikentävä vaikutus ja tämä tulee näkymään pääosin "Sijoitussidonnaiset sopimukset" -segmentissä. Vakuutuskannan maksutulo oli 304 milj. e vuonna 2016 ja korvausmeno 253 milj. e.

Vakuutuskannan varat ja velat 31.12.2016

Vastaavaa	
Rahoitusvarat	210
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	2 992
Liikearvo	89
Yhteensä	3 291
Vastattavaa	
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	210
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	2 992

Yhteensä	3 202
-----------------	--------------

38 Tilintarkastajan palkkiot

Milj. e	2016	2015
Tilintarkastuspalkkiot	-2	-2
Muut palkkiot	0	0
Yhteensä	-3	-3

39 Oikeudenkäynnit

Konsernin yritykset ovat osapuolina oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2016. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Yhtiöiden arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että yrityksille olisi oikeudenkäyntien tuloksena tulossa merkittäviä menetyksiä.

40 Sijoitukset tytäryhtiöissä

Nimi	Konsernin omistus- osuus %	Kirjanpito- arvo
Vahinkovakuutustoiminta		
If Skadeförsäkring Holding AB (publ)	100	1 886
If Skadeförsäkring AB	100	1 265
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy	100	464
If P&C Insurance AS	100	46
Support Services AS	100	0
CJSC If Insurance	100	9
If Livförsäkring AB	100	8
Henkivakuutustoiminta		
Henkivakuutusosakeyhtiö Mandatum	100	484
Innova Palvelut Oy	100	3
Mandatum Life Palvelut Oy	100	1
Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy	100	2
Saka Hallikiinteistöt GP Oy	100	0
Mandatum Life Vuokratontit I GP Oy	100	0
Mandatum Life Fund Management S.A.	100	1
Mandatum Life Insurance Baltic SE	100	11
Muu toiminta		
If IT Services A/S	100	0
Sampo Capital Oy	100	1

Ei sisällä konsernitalinpäätökseen yhdisteltyjä kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöitä.

41 Sijoitukset muissa kuin tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Taulukot sisältävät yli 5 milj. euron omistukset (käypä arvo) ja pörssiyrityksistä lisäksi yli 5 prosenttia ylittävät omistukset.

Henkivakuutuksen taulukko ei sisällä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevia omistuksia.

Vahinkovakuutustoiminta

	Maa	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Pörssiosakkeet			
A P Moller - Maersk	Tanska	0,03%	9
ABB	Sveitsi	0,20%	89
Atlas Copco A+B	Ruotsi	0,14%	45
BB Tools	Ruotsi	0,64%	4
Clas Ohlson	Ruotsi	4,75%	44
CTT Systems	Ruotsi	4,08%	6
Beijer Ab Gl	Ruotsi	0,44%	4
Gunnebo AB	Ruotsi	11,67%	36
Hennes Mauritz AB	Ruotsi	0,21%	94
Husqvarna AB	Ruotsi	1,01%	43
Husqvarna AB	Ruotsi	0,39%	17
Investor AB	Ruotsi	0,13%	35
Lindab Intl AB	Ruotsi	4,94%	30
Nederman Holding AB	Ruotsi	9,90%	23
Nobia AB	Ruotsi	10,10%	157
Nolato AB	Ruotsi	0,92%	7
Sandvik AB	Ruotsi	0,44%	65
Sectra AB	Ruotsi	11,04%	57
Svedbergs i Dalstrop	Ruotsi	11,45%	11
Teliasenera AB	Ruotsi	0,37%	62
VBG Group AB	Ruotsi	3,94%	9
Veidekke ASA	Norja	6,90%	125
Volvo AB	Ruotsi	0,06%	14
Volvo AB	Ruotsi	0,40%	95
Yara Intl ASA	Norja	0,38%	39
Marine Harvest ASA	Norja	0,23%	16
Team Tankers Intl AS	Norja	0,91%	2
Dof ASA	Norja	4,50%	8
Solstad Offshore ASA	Norja	0,70%	1
Pörssiyritykset yhteensä			1 144
Muut yhtiöt			1
Sijoitusrahastot			
Danske Invest	Suomi		79
Danske Invest	Suomi		20
PEQ Eqt III	Guernsey		0
PEQ Eqt IV	Guernsey		0
PEQ GS Loan Partn I	Caymansaaret		2
Investec Asset Mgmt	Iso-Britannia		52
Lyxor Int AM	Ranska		0
PEQ Mandatum I	Suomi		1
PEQ Mandatum II	Suomi		2
PEQ Mandatum II	Suomi		4
PEQ Private Egy mkt	Suomi		0
State Street Global	Suomi		68
PEQ Eqt Mid Market	Iso-Britannia		10

Handelsbanken Fonder	Ruotsi	25
Hermes Investment	Irlanti	52
Blackrock AM DE	Tanska	20
PEQ OMP Capital	Norja	2
Blackrock AM DE	Tanska	63
Sijoitusrahastot yhteensä		401
Vahinkovakuutustoiminnan osakkeet ja osuudet yhteensä		1 547

Henkivakuutustoiminta

	Maa	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Pörssiosakkeet			
Amer Sports Oyj - A	Suomi	3,21%	96
Asiakastieto Group Oyj	Suomi	9,27%	27
BASF SE	Saksa	0,01%	9
Bayerische Motoren Werke AG	Saksa	0,02%	12
British American Tobacco PLC	Iso-Britannia	0,01%	8
CapMan Oyj - B	Suomi	7,49%	13
Caverion Oyj	Suomi	2,27%	23
Comptel Oyj	Suomi	18,79%	49
Continental AG	Saksa	0,03%	10
Deutsche Post AG	Saksa	0,02%	9
DNA Oy	Suomi	1,02%	14
Elecster Oyj - A	Suomi	6,43%	1
F-Secure Oyj	Suomi	3,65%	20
GlaxoSmithKline PLC	Iso-Britannia	0,01%	9
Kuehne + Nagel International AG	Sveitsi	0,06%	9
Lassila & Tikanoja Oyj	Suomi	5,96%	44
LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton SA	Ranska	0,01%	6
Metso Oyj	Suomi	0,73%	30
Nestle SA	Sveitsi	0,00%	10
Nokia Oyj	Suomi	0,03%	8
Nokian Renkaat Oyj	Suomi	0,44%	21
Oriola-KD Oyj	Suomi	2,51%	20
Roche Holding AG	Sveitsi	0,01%	11
Royal Dutch Shell PLC	Iso-Britannia	0,01%	6
SAP AG	Saksa	0,01%	10
Schneider Electric SA	Ranska	0,03%	11
Stora Enso Oyj - R	Suomi	0,17%	10
Syngenta AG	Sveitsi	0,02%	7
Teleste Oyj	Suomi	8,84%	15
Tikkurila Oyj	Suomi	3,66%	30
Tokmanni Group Oyj	Suomi	3,99%	20
Unilever NV - CVA	Alankomaat	0,01%	8
UPM-Kymmene Oyj	Suomi	0,69%	86
Uponor Oyj	Suomi	1,44%	17
Vaisala Oyj	Suomi	4,21%	26
Valmet Corp	Suomi	0,62%	13
Wärtsilä Oyj Abp	Suomi	0,16%	14
YIT Oyj	Suomi	0,79%	8
Yhteensä			740
Muut pörssiosakkeet			177

Pörssiyhtiöt yhteensä		918
Muut osakkeet		
Pension Corporation Group Limited	Guernsey	8
Yhteensä		8
Rahastot		
Allianz RCM Europe Equity Growth W	Luxemburg	75
Comgest Growth Asia Ex Japan USD I Acc Class	Irlanti	62
Danske Invest Europe High Dividend I	Luxemburg	60
DJ STOXX 600 Opt Healthcare	Irlanti	30
Financial Select Sector Spdr	Yhdysvallat	11
Fourton Odysseus	Suomi	47
Fourton Stamina Non-Ucits	Suomi	27
Investec Gsf-Asia Pacific-I	Iso-Britannia	72
iShares Core S&P 500 ETF	Yhdysvallat	251
iShares SMI ETF	Sveitsi	56
KJK Fund SICAV-SIF Baltic States B1 C	Suomi	13
Lansdowne Clean Energy Funds	Iso-Britannia	5
LUX Mandatum Life Nordic High Yield Total Return Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg	14
MFS European Value Fund Z	Luxemburg	56
MFS Mer-Europe Sm Cos-IIEur	Luxemburg	18
The Forest Company Limited	Guernsey	7
Unideutschland XS	Saksa	27
Yhteensä		831
Pääomarahastot		
Activa Capital Fund II FCPR	Ranska	6
Amanda III Eastern Private Equity L.P.	Suomi	12
Amanda IV West L.P.	Suomi	19
Apollo Offshore Energy Opportunity Fund Limited	Caymansaaret	9
Avenue Energy Opportunities Fund L.P.	Yhdysvallat	19
Avenue Special Situations Fund VI (C-Feeder), L.P.	Caymansaaret	11
Broad Street Loan Partners 2013 Europe L.P.	Iso-Britannia	45
Broad Street Real Estate Credit Partners II Treaty Fund, L.P.	Caymansaaret	10
Capman Buyout IX Fund A L.P.	Guernsey	5
CapMan Hotels RE Ky	Suomi	10
CapMan RE II Ky	Suomi	7
Capman Real Estate I Ky	Suomi	11
Capman Real Estate II Ky	Suomi	8
EQT Auris Co-Investment L.P.	Iso-Britannia	18
EQT Credit (No.2) L.P.	Guernsey	37
EQT kfzteile24 Co-Investment L.P.	Iso-Britannia	9
EQT Mid Market (No.1) Feeder Limited Partnership	Iso-Britannia	10
EQT VI (No.1) L.P.	Guernsey	37
Financial Credit Investment I, L.P.	Caymansaaret	16
Fortress Credit Opportunities Fund II (C) L.P.	Caymansaaret	46
Fortress Credit Opportunities Fund III (C) L.P.	Caymansaaret	29
Fortress Credit Opportunities Fund IV (C) L.P.	Caymansaaret	16
Fortress Life Settlement Fund (C) L.P.	Caymansaaret	10
Highbridge Liquid Loan Opportunities Fund, L.P.	Caymansaaret	61
Lunar Capital Partners III L.P.	Caymansaaret	9
M&G Debt Opportunities Fund	Iso-Britannia	7
M&G Debt Opportunities Fund II	Irlanti	29
MB Equity Fund IV Ky	Suomi	12
Mount Kellett Capital Partners (Cayman), L.P.	Caymansaaret	10
Mount Kellett Capital Partners (Cayman) II, L.P.	Caymansaaret	11

Oaktree Real Estate Debt Fund (Cayman), L.P.	Caymansaaret	7
Petershill II Offshore LP	Caymansaaret	13
Russia Partners II, L.P.	Caymansaaret	5
Specialty Fund III	Caymansaaret	33
Verdane Capital VII K/S	Tanska	14
Verdane Capital VIII K/S	Tanska	8
Victory Park Capital Fund II (Cayman), L.P.	Caymansaaret	17
Yhteensä		640
Muut osakkeet ja osuudet		112
Henkivakuutustoiminnan osakkeet ja osuudet yhteensä		2 509

Omistusyhteisö

	Maa	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Pörssiosakkeet			
Aktia Oyj	Suomi	5,7%	37
Asiakastieto Group Oyj	Suomi	10,1%	29
Muut osakkeet ja osuudet ja rahastot			
LUX Mandatum Life European Small & Mid Cap Equity Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg	0,0%	11
LUX Mandatum Life Finland Equity Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg	0,0%	11
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	Suomi	80,3%	14
Muut			47
Omistusyhteisön osakkeet ja osuudet yhteensä			148